

ENERGIJSKA EFIKASNOST U ZGRADARSTVU - POLAZNICA ZA OSTVARIVANJE ODRŽIVOG DRUŠTVENO-EKONOMSKOG RAZVOJA U BOSNI I HERCEGOVINI

23. i 24. juni 2016. godine,

Sarajevo, BiH, (Internacionalni BURCH Univerzitet, Francuske revolucije bb, Ilidža, Blok B, sala British Room)

ZAPISNIK 23.06.2016. - RADIONICA „STVARANJE REGULATORNOG OSNOVA ZA JAČANJE KONKURENTNOSTI BIH PROIZVOĐAČA GRAĐEVINSKIH PROIZVODA NA EU I DOMAĆEM TRŽIŠTU“

23. juna 2016. godine u prostorijama Internacionalnog BURCH Univerziteta u Sarajevu, a u organizaciji udruženja Green Council uz podršku Norveške ambasade i Internacionalnog BURCH Univerziteta, održana je radionica pod nazivom "Stvaranje regulatornog osnova za jačanje konkurentnosti BiH proizvođača građevinskih proizvoda na EU i domaćem tržištu" i "Promocija prirodnih lokalnih materijala na BiH tržištu – podizanje svijesti o utjecaju materijala na zdravlje i okoliš".

Radionici su prethodile radionice "Izolacijski proizvodi od prirodnih materijala" i "Certficiranje izolacijskog proizvoda od prirodnih materijala" na kojima su predstavljene značajne osobine i primjena izolacionih materijala od prirodnih sirovina (ovčija vuna, slama i drugi), sa ciljem pronalaženja optimalnih rješenja za prevazilaženje postojećih barijera za poticaj proizvodnje i upotrebe ovih materijala u BiH. Pomenute radionice su nametnule potrebu za kreiranje hodovnika sa prijedlogom sistemskih rješenja za jačanje konkurentnosti BiH proizvođača građevinskih proizvoda na EU i domaćem tržištu, kako kroz regulatorni okvir u sistemskim rješenjima i poticanje proizvodnje građevinskih termoizolacionih proizvoda od prirodnih materijala, tako i kroz podizanje svijesti korisnika o istim.

Radionicu je organizirala i vodila g. Jasmina Katica šef odjela za energetska efikasnost Federalnog ministarstva prostornog uređenja, a u radu radionice učešće su uzeli predstavnici Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Federalnog ministarstva prostornog uređenja, Vanjsko-trgovinske komore BiH, Privredne komore FBiH, Instituta za standardizaciju BiH, Agencije za nadzor nad tržištem BiH, Građevinskog instituta Tuzla, Instituta zaštite od požara kao i drugih akademskih institucija i nevladinih organizacija koje djeluju u ovom sektoru. Radionica je imala za cilj doći do prethodno navedenog hodovnika, a koji će pomoći nadležnim institucijama u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko, da unaprijede relevantne propise u ovoj oblasti te doprinesu razvoju BiH privrede.

Radionicu je otvorila voditeljica projekta „Energijska efikasnost u zgradarstvu – polaznica za ostvarivanje održivog društveno-ekonomskog razvoja u Bosni i Hercegovini“ Sanela Klarić sa kratkom uvodnom prezentacijom o prirodnim, izolacionim materijalima i njihovim svojstvima, te prednostima koje ovi materijali imaju u odnosu na sintetičke izolacione materijale tipa ekstrudiranog polistirena.

Nakon toga prisutnima se obratila voditeljica radionice Jasmina Katica sa prezentacijom legislativnog okvira koji je potrebno ispuniti kako bi se izvršilo certficiranje građevinskih proizvoda u FBiH. Ističući da je nedostatak legislativnog okvira osnovni problem što BH proizvođači ne mogu izaći na evropsko tržište.

Usljedila je prezentacija g. Seada Talovića ispred Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa koji je sumirao sve probleme koji se tiču preuzimanja EU direktiva u pravnom sistemu BiH (do sada je preuzeto 7 direktiva, nedostaje još 20 među kojima i uredba 305/2011 neophodna za razvijanje sistema ocjenjivanja kvalitete). G. Talović je istakao da je u procesu preuzimanja direktiva nastao zastoj koji traje već 4 godine. Usljed ovoga zastoja, neusvajanja uredbe 305/2011 što ima za posljedicu nepotpisivanje ACCA sporazuma sa Evropskom unijom Bosna i Hercegovina ne posjeduje tijelo za ocjenjivanje usklađenosti kvaliteta (laboratoriju) koja je akreditovana od strane Evropske komisije i prijavljena u glasniku Evropske unije. Samim tim ne postoji niti jedno tijelo u BiH akreditovano za izdavanje CE znaka neophodnog za izvoz bilo kojeg proizvoda na tržište Evropske unije. Da bi tijelo za ocjenjivanje usklađenosti bilo akreditovano od strane EU država mora imati razvijen kompletan sistem za

ENERGIJSKA EFIKASNOST U ZGRADARSTVU - POLAZNICA ZA OSTVARIVANJE ODRŽIVOG DRUŠTVENO-EKONOMSKOG RAZVOJA U BOSNI I HERCEGOVINI

23. i 24. juni 2016. godine,

Sarajevo, BiH, (Internacionalni BURCH Univerzitet, Francuske revolucije bb, Ilidža, Blok B, sala British Room)

ocjenjivanje kvaliteta (akreditacija, standardizacija, mjeriteljstvo, nadzor nad tržištem i legislativa – koja u BiH nedostaje). Prvi korak bi bio da Vijeće ministara BiH preuzme uredbu 305/2011, te uputi Evropskoj komisiji zahtjev za potpisivanje ACCA sporazuma. Nakon toga Evropska komisija pregleda sistem ocjenjivanja kvaliteta, odobri sporazum, te odgovarajuća tijela za ocjenjivanje usklađenosti kvaliteta iz BiH upute zahtjev Vijeću ministara za akreditaciju. G. Talović je iskoristio ovu priliku da apelira na proaktivnu ulogu udruženja poslodavaca i privrednih, vanjsko-trgovinskih komora, te da istakne utjecaj koji prethodno navedeni mogu izvršiti na Vijeće ministara i Ministarstvo prometa i komunikacija kao nadležno ministarstvo za ova pitanja.

Nakon toga prisutnima se obratio Tihomir Anđelić iz Instituta za standardizaciju BiH predstavljajući ulogu i osnovne nadležnosti Instituta, te metodologiju preuzimanja i formiranja BAS standarda (od toga 27862 preuzetih standarda i 44 izvorna BAS standarda). Institut je do sada formirao 55 tehničkih komiteta, od toga iz oblasti građevinarstva 10 komiteta, a onaj koji se tiče izolacijskih materijala je BAS/TC 36 - Arhitektonske konstrukcije, tehnologija i organizacija građenja i fizika zgrade.

Uslijedila je prezentacija Zakona o prostornom uređenju na entitetskim nivoima, te na nivou Federacije usvojenog Zakon o građevinskim proizvodima kojim se ocjenjuju tehnička svojstva građevinskog proizvoda koju je izvršila Jasmina Katica.

G. Zehrina Begić iz Instituta za građevinarstvo, građevinske materijale, nemetale GIT Tuzla podijelila je sa prisutnima iskustva sa kojima se GIT svakodnevno susreće u praksi vezano za izdavanje certifikata za građevinske materijale. Te je informirala prisutne da je osnovana Asocijacija akreditiranih tijela. Jedna od smjernica koju je Asocijacija usvojila na prvoj sjednici jeste priznavanje certifikata koji dolaze iz EU i sa tim prijedlogom se ide prema Vanjsko-trgovinskoj komori BiH, pa prema Vijeću ministara. Također g. Begić se osvrnula na radionice koje su održane u martu sa temom izolacijskih proizvoda od ovčije vune, te istakla da je GIT posredstvom ove radionice uspostavio saradnju sa Tehničkim Univerzitetom u Beču kako bi se upoznali sa načinom rada laboratorije, uspostavljanjem sistema ocjenjivanja proizvoda od ovčije vune isl.

Muhidin Zametica iz Savjeta za zelenu gradnju prezentirao je preliminarne rezultate studije izvodivosti pokretanja proizvodnje termoizolacionih panela od ovčije vune za koju je istraživanje rađeno od aprila do juna 2016. godine. Primarni cilj je bio ustanoviti rentabilnost ulaganja u projekat proizvodnje izolacijskih panela od ovčije vune kroz tri scenarija: Opcija 1 – napredna, podrazumjeva prikupljenih 2500 tona vuna, Opcija 2 - realna podrazumjeva prikupljenih 1200 tona ovčije vune uz korištenje postojećih pogona za pranje vune i Opcija 3 - realna podrazumjeva prikupljenih 1200 tona vune uz kupovinu novih pogona za pranje vune. Usvojena je Opcija 2 kao optimalna. Po završetku prezentacije iznesen je zaključak da je potrebno napraviti uporednu analizu eventualne tržišne cijene izolacijskog panela od vune i izolacijskog panela od stiropora istih karakteristika, kao i cijene utopljanja stambenog objekta izolacijskim panelima od vune i izolacijskim panelima od stiropora kroz period od 50 godina.

U vremenu predviđenom za diskusiju učesnici radionice su zajednički došli do zaključka prema kome u Bosni i Hercegovini definitivno postoje ogromni potencijali za proizvodnju i izvoz izolacijskih panela od prirodnih materijala, ali je ključni problem za izlazak BiH građevinskih proizvoda na tržište EU nepostojanje odgovarajuće zakonske regulative. Usljed toga domaći proizvođači koji žele pristupiti tržištu EU moraju angažirati inostrane laboratorije čije su usluge vrlo skupe i nerijetko vremenski zahtjevne. Ovo također koči razvoj domaćih tijela za ocjenjivanje usklađenosti kvaliteta i onemogućava njihov pristup IPA fondovima. Shodno tome zaključeno je da je potrebno posredstvom Vanjsko-trgovinske komore BiH, kao i entitetskih privrednih komora koje okupljaju privrednike izvršiti pritisak na Vijeće ministara da se usvoji uredba 305/2011 koja bi regulisala izvoz i certificiranje BiH proizvoda na evropsko tržište. G. Senad Hromić iz Vanjsko-trgovinske komore BiH se obavezao da će u saradnji

ENERGIJSKA EFIKASNOST U ZGRADARSTVU - POLAZNICA ZA OSTVARIVANJE ODRŽIVOG DRUŠTVENO-EKONOMSKOG RAZVOJA U BOSNI I HERCEGOVINI

23. i 24. juni 2016. godine,

Sarajevo, BiH, (Internacionalni BURCH Univerzitet, Francuske revolucije bb, Ilidža, Blok B, sala British Room)

sa entitskim privrednim komorama i uz pristustvo nadležnih ministarstava organizirati sastanak na kome će se formirati strategija obraćanja Vijeću ministara. Obzirom da su se organi uprave iz RS-a pokazali kao izuzetno zatvoreni, ustanovljeno je da je potrebno ići sa inicijativama direktno prema privrednicima koji su ovim problemom podjednako afektirani kao i privrednici iz FBiH.

ZAPISNIK 24.06.2016. - RADIONICA „PROMOCIJA PRIRODNIH LOKALNIH MATERIJALA NA BIH TRŽIŠTU - PODIZANJE SVIJEŠTI O UTJECAJU MATERIJALA NA ZDRAVLJE I OKOLIŠ“

24. juna 2016. godine u prostorijama Internacionalnog BURCH Univerziteta u Sarajevu, a u organizaciji udruženja Green Council uz podršku Norveške ambasade i Internacionalnog BURCH Univerziteta, održana je radionica pod nazivom „Promocija prirodnih lokalnih materijala na bih tržištu - podizanje svijesti o utjecaju materijala na zdravlje i okoliš“ koju je otvorila voditeljica projekta Sanela Klarić sa kratkom uvodnom prezentacijom o prirodnim, izolacionim materijalima i zaključcima prethodnih radionica.

Nakon toga prisutnima se obratila voditeljica radionice Maja Popovac Roso sa sumiranjem zaključaka prethodnog dana, te je napravila uvod u nastavak radionice prezentirajući nekoliko strategija podsticanja izgradnje pasivnih kuća u Republici Češkoj.

Affan Čehajić sa Univerziteta modernih znanosti CKM sa prezentacijom „Odgovorni marketing kao alat za brendiranje BiH“ objasnio je zašto i na koji način je potrebno brendirati BiH kao državu upućujući kompletan privredni sektor u smjeru slogana „Enjoy life BiH“ i modernog, naspram primitivnog koncepta patriotizma.

Malcolm Duerod sa Internacionalnog BURCH Univerziteta kroz svoje prezentacije „Smjernice za stratešku saradnju - formiranje globalne strategije“ i „Strateški plan uključivanja zainteresovanih strana“ predstavio je pogled na ovu situaciju iz perspektive investitora kojeg zanimaju prihodi od novih proizvoda. Malcolm Duerod smatra da bi upravo investitori mogli utjecati na predstavnike vlasti da usvoje potrebne zakone. Također je istakao da je potrebno ići od nižeg ka višim nivoima vlasti (tzv. „bottom-up“ strategija) jer u svim kantonalnim strategijama razvoja postoje održivi ciljevi. Grupisanje proizvođača iz sličnih industrija u konzorcije je jako bitno u smislu nastupa prema predstavnicima vlasti, a nakon toga je moguće posredstvom konzorcija aplicirati ka nekom EU projektu kako bi se dobila sredstva. U našem slučaju u projekat je moguće uključiti poljoprivrednu industriju. Naredni korak bi bio da se formira akreditovana laboratorija, nakon toga je potrebno privući investitore koji bi bili zainteresovani da otvore postrojenja za proizvodnju, vršiti utopljanje javnih objekata prirodnim izolacionim materijalima, te nakon toga voditi javna okupljanja na kojima bi se vršilo informiranje građana o svim benefitima za zdravlje koje prirodni izolacioni materijali nose.

U vremenu predviđenom za diskusiju učesnici radionice su zajednički došli do zaključka prema kojima je obzirom na internost vladajućih struktura privatna inicijativa od ključnog značaja, te je zbog toga potrebno raditi na dva paralelna kolosjeka – na jednom pomogati da se privatni sektor artikuliše i educira, a na drugom vršiti pritisak na državne institucije uz direktan kontakt i lobiranje iz sjedišta Evropske unije u Briselu. Osim toga istaknuto je da bi u slučaju BiH, obzirom na kompleksnu političku situaciju, primjereniji bio pristup od lokalnog ka višim nivoima, obzirom da manje sredine (kao što su Tešanj, Gradačac i Goražde) imaju veće direktne interese za podsticanje proizvodnje, kao i jednostavniji administrativni aparat. Prof. Azra Kurtović sa Građevinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu je istakla značaj povezivanja sa drugim organizacijama iz oblasti poljoprivrede, zdravstva i obrazovanja sa ciljem formiranja šire kritične mase koja bi vršila zagovaranje ugradnje prirodnih materijala u ovojnicu objekta.

INTERNATIONAL
BURCH
UNIVERSITY